

bundat oleum; et similiter 1 Reg. 26, dixit David de Abner, quod filius mortis esset, quia mortem valde merebatur.

Conceptus et natus de Spiritu sancto. Quamvis utrumque horum potius dicitur et de Spiritu sancto et de matre; tamen magis proprie dicitur conceptus de Spiritu sancto, quia conceptionem in instanti Spiritus sanctus operatus est; natus autem magis proprie dicitur de matre, quae eum ex utero produxit: unde in symbolo dicitur conceptus de Spiritu sancto, natus ex Maria Virgine.

Factum ex semine David. Roman. 1. Contra. Damascenus, 5 lib., cap. 2: *Non seminaliter, sed conditive per Spiritum sanctum.* — Ad quod dicendum, quod Damascenus loquitur quantum ad proximam Christi generationem ex Virgine; verbum autem Apostoli intelligendum est quantum ad re-

DISTINCTIO V.

Si persona vel natura personam vel naturam assumpsit; et si natura Dei sit incarnata.

Præterea inquiri oportet, cum ex præmissis constet, Verbum Dei et carnem et animam simul assumpsisse in unitatem personae, quod horum potius concedendum sit, scilicet quod persona personam, vel quod natura naturam, vel persona naturam, vel natura personam assumpsit; et an ita conveniat dici, divinam naturam esse incarnatam, sicut Deus incarnatus et Verbum incarnatum sane dicitur. Haec inquisitio sive quaerendi ratio, iuxta sacrarum auctoritatum testimonia partim implicita atque perplexa; partim vero explicita est et aperta. Certum est enim et sine ambiguitate verum quod non natura personam, nec persona personam, sed persona naturam assumpsit. Quod sanctorum subditis comprobatur testimoniis, et astruitur documentis. Augustinus (Fulgentius) enim ait in libro de Fide ad Petrum (partim cap. 2, partim cap. 17): «Deus unigenitus dum conciperetur, veritatem » carnis accepit ex Virgine; et cum nasceretur, integritatem » virginitatis servavit in matre. » Et paulo post: «Deus » humanam naturam in unitatem personae suscepit, qui se » humilians per misericordiam incorruptae virginis uterum, » ex ea nasciturus, implevit. Formam ergo servi, id est na- » turam servi, in suam accepit Deus ille personam. » Item: » Deus enim Verbum non accepit personam hominis, sed » naturam. » Item: «Dei Filius unigenitus, ut carnem ho- » minis animaque mundaret, susceptione carnis animaque » rationalis incarnatus est. » His alisque pluribus auctorita- » tibus evidenter ostenditur, non naturam personam, nec » personam personam; sed personam naturam accepisse.

De parte quaestionis perplexa.

De quarto vero quaestionis articulo, utrum scilicet natura naturam assumpsit, scilicet etiam inter doctos quaestio est: quia in hoc plurimum dissentire videntur qui in sacra pagina auctoritate praecleari, alios doctores extiterunt; nec tantum alii ab aliis, verum etiam idem a seipsis dissentire videntur, sicut subjecta capitula docent. Legitur enim in Toletano concilio (1) 8, traditum sic: «Solum Verbum » caro factum est, et habitavit in nobis; et cum tota Tri- » nitas operata sit formationem suscepti hominis, quo- » nam inseparabilia sunt opera Trinitatis; solum tamen » Filius accepit hominem in singularitatem personae, non » in unitatem divinae naturae; » id est id quod proprium est Filii, non quod commune est Trinitati. Item in Toletano concilio 11 (2): «Unus substantiae credi- » mus Deum Patrem et Filium et Spiritum sanctum; non » tamen dicimus ut hujus Trinitatis unitatem Maria virgo » genuerit; sed tantum Filium, qui solus nostram naturam

(1) 6, can. 1 (Ex edit. P. Nicolai).

(2) Ut ipsa professio fidei quae decretis et canonibus eius praenititur, expresse habet post medium. Tom. 2 concilii, part. 2 (Ex edit. P. Nicolai).

motos parentes, ex quibus seminaliter mater Christi processit.

Cum aliud sit fieri, aliud nasci. Contra. Fieri videtur esse commune ad omnem productionem, quae aliquid incipit esse. — Ad quod dicendum, quod hoc est verum de facere, secundum quod communiter sumitur: proprie tamen dicitur facere, exercere aliquam actionem in exteriori materia, secundum quod dicit Philosophus in 6 Ethic. (cap. 5 vel 4), quod ars est recta ratio agibilia (1). Unde ad ostendendum quod conceptio Christi est ex principio agente extrinseco, non naturaliter agente, sicut est in nostra conceptione, ideo dicit Apostolus eum factum; quamvis et natus et conceptus dici possit quantum est ex parte matris.

(1) Nicolai faehibilia.

in unitatem personae suae assumpsit. Incarnationem quoque » hujus Filii Dei tota Trinitas operata esse credenda est; » solus tamen Filius formam servi accepit, in singularitatem » personae. » His insinuari videtur quod persona tantum » naturam, non natura naturam assumpsit. Si enim quod » commune est Trinitati, non accepit hominem; ergo non natura » divina, quae communis est tribus personis, cui videtur » obviare quod Augustinus (Fulgentius) ait in libro de Fide » ad Petrum (cap. 7): «Nec Divinitas, inquit, Christi aliud » est a natura Patris, secundum id quod in principio erat » Verbum, nec humanitas ejus aliena est a natura matris, » secundum id quod Verbum ergo factum est. Ille enim » natura quae semper genita manet ex Patre, nostram na- » turam sine peccato suscepit, ut nasceretur ex virgine. » Haec auctoritate videtur tradi quod divina natura humanam » suscepit: ubi vehementer moveri possumus, quod eam genitam » aeternaliter ex Patre dicit, nisi forte naturam pro persona » hic accipiat; alioquin, si dixerimus naturam tribus personis » communem, genitam esse, occurrunt nobis ex adverso » quae in tractatu de Trinitate disserimus, ubi diximus non » naturam naturam, sed personam personam genuisse: quia si » natura genuisset naturam, eam una eademque sit natura » Trinitatis, eadem res seipsam genuisset: quod Augustinus » (lib. 1 de Trin., cap. 1), fieri posse negat. Sed alibi certum » reperimus documentum, quod natura naturam assumpsisse » monstratur: ait enim Augustinus in 4 libro de Trin. (cap. » 7): «Etiam seipso Christus minor factus est, formam servi » accipiens. Neque enim sic accepit formam servi ut amitte- » ret formam Dei, in qua erat aequalis Patri, ut et in forma » servi et in forma Dei idem ipse sit unigenitus Filius Pa- » tris: quia forma Dei accepit formam servi. » Si autem » forma Dei formam servi accepit, sine dubio natura naturam » accepit: formae enim nomine natura significatur, ut Augu- » stinus (Fulgentius) evidenter docet in lib. de Fide ad Petrum » (cap. 2): «Cum, inquit, de Christo audis quia in forma Dei » erat, oportet te cognoscere firmissime tenere in illo » formae nomine naturalem plenitudine debere intelligi. » In forma igitur Dei erat, quia in natura Dei Patris sem- » per erat, de quo natus erat. » Hilarius quoque in lib. 12 » de Trin. (non longo a princ.), ait: «Esse in forma Dei, » non alia intelligentia est quam in Dei manere natura. » Dilecti, nomine formae, intelligentiam fieri naturae; et audi- » disti quod forma Dei formam servi suscepit; unde consequens » est quod natura divina naturam humanam suscepit: quod » etiam Hieronymus (Polignus) in explanatione fidei evidenter » insinuat, inquit: «Passus est Filius Dei, non putative sed » vere; secundum illud passus est quod pati poterat; id est, » non secundum illam substantiam quae assumpsit, sed se- » cundum illam quae assumpta est. » Ex quo apparet, di- » vinam substantiam assumpsisse humanam. Ex verbis autem » Augustini (Fulgentii) superius positae adhibita diligentia innu- » videtur, solum Verbum carnem factum, et naturam solum » suscepisse humanam, et divinam naturam eandem accepisse. » Ait enim: «Trinitas nos sibi reconciliavit per hoc quod so- » lum Verbum carnem ipsa Trinitas fecit; in quo sic veritas » incommutabilis manet divinae humanaeque naturae, ut

«sicut vera semper est ejus Divinitas, quam de Patre ha- » bet, ita vera semper atque incommutabilis ejus sit huma- » nitas, quam sibi unitam summa Divinitas gerit. » Ece » et solum Verbum dixit carnem factum, et humanitatem Di- » vinitati unitam. Idem quoque superius dixit, servilem for- » mam a solo Filio susceptam, quam tota Trinitas fecit. Jam » facile est cognoscere quam diversa et multiplicata super quaestio- » nem proposita auctores tradiderint. Ideoque posteriores ea » legentes, varias atque contrarias, ex praedictis occasionem » sumentes, promunt sententias.

Quid de hoc tenendum sit.

Nos autem omni mendacii et contradictionis notam a saceris paginis secludere cupientes, orthodoxis patribus atque catholicis doctoribus nulla pravae intelligentiae suspitione notatis consentimus, dicentes et personam Filii assumpsisse naturam humanam, et naturam divinam humanae naturae in Filio unitam; eandemque sibi unisse vel assumpsisse; unde vere incarnata dicitur. Quod vero dicitur solus Filius formam assumpsisse servi, per hoc non excluditur divina natura ab accptione servilis formae, sed aliae duae personae, Pater scilicet et Spiritus sanctus. Item illud aliud, scilicet: » Id quod est proprium Filii, non quod commune est Tri- » nitati, hominem accepit, » sic oportet intelligi; id est, proprie in hypostasi Filii, non in tribus communiter personis, divina natura humanam sibi univit: qui sensus ex verbis Joannis Damasceni confirmatur, qui totam divinam naturam in una hypostase incarnatam esse evidenter asserit, dicens (de orth. Fid., lib. 5, cap. 6): «In incarnatione Dei Verbi » dicimus omnem et perfectam naturam Deitatis in una » ejus hypostase incarnatam esse, id est unitam humanae » naturae (1), et non partem partem. Quasi enim humanae » naturae dicimus unitam esse omnem Deitatis naturam vel » substantiam. » Item: «Eadem est natura in singula hy- » postase, id est personarum; et quando dicimus naturam » Verbi incarnatam esse, secundum beatos Athanasium et » Cyrillum, Deitatem dicimus esse unitam carnem, et unam » naturam Dei Verbi incarnatam confitemur. Verbum autem » et quod commune est substantiae possidet, et quod pro- » prietas (2) est habens hypostases, id est personae. » Ex his manifeste ostenditur quod natura divina incarnata est; unde et eadem vere dicitur suscepisse humanam naturam.

An divina natura debeat dici caro facta.

Sed quaeritur, utrum eadem divina natura debeat dici caro facta, sicut Verbum dicitur factum caro. Si enim idem est incarnatum dicitur esse carnem fieri, videri potest ita debere dici quod sit caro facta, sicut dicitur incarnata. Ad quod dicimus, quia si illud dictum in sacra Scriptura reperitur, ex eadem intelligentia acciperetur, quae cum dicitur incarnata. Sed quia illud auctoritas subiecit, atque locutionis modus nimiam videtur facere expressionem, si natura divina diceretur caro facta; melius hoc silere puto, vel negare, quam tenere asserere; ne si illud dicitur, convertibilitas naturae in naturam significari putetur. Ex praemissis indubitabiliter constat quod Verbi persona, sive natura, hominis naturam, scilicet carnem et animam, assumpsit, sed non personam hominis. Si autem natura divina naturam hominis accepit; quare non dicitur facta homo, vel esse homo, sicut Verbum Dei? Ad quod dici potest, quod Dei Filius dicitur factus homo, vel esse homo, non solum quod hominem assumpsit, sed quod ipsum in unitatem et singularitatem sui, id est personae suae (3), accepit. Natura autem divina hominem quidem accepit, id est hominis formam sibi univit: sed non in singulari-

(1) Nicolai tan'um unitam esse humanae naturae.

(2) Al. proprietatis.

(3) Al. deest suae.

Divisio textus.

Postquam determinavit Magister circa incarnationem divinam, quid sit assumens, et quid assumptum; hic determinat de utroque simul eujusmodi sit quantum ad intentiones eorum, utrum scilicet S. Th. Opera omnia. V. 7.

tatem et unitatem sui. Servata enim proprietate ac diversitate dnam naturarum, personae singularitas extitit. Ideoque non sic dicitur divina natura esse homo, vel facta homo, sicut Dei Filius. Quidam tamen indifferenter utrumque concedunt.

Quare non accepit personam hominis, eum hominem accepit.

Ideo vero non personam hominis assumpsit, quia caro illa et anima illa non erant unitae in unam personam quam assumpsit: quia non ex illis constabat persona quoad illis unitum est Verbum: nam sibi invicem sunt unita simul, cum Verbo unita (1) sunt. Alia tamen unione invicem unita sunt illa duo, scilicet anima et caro; alia unione Verbo unita sunt: quia alia est unio animae illius ad carnem, et alia unio Verbi ad animam illam et carnem. Non ergo accepit Verbum Dei personam hominis, sed naturam: quia non erat ex carne illa et anima illa composita persona una, quam Verbum accepit; sed accipiendo univit, et uniendo accipit.

Contra hoc oppositio, qua probare quidam volunt, personam accepisse personam.

Hic a quibusdam opponitur quod persona assumpsit personam. Persona enim est substantia individua rationalis (2), naturae; hoc autem est anima (3). Ergo si animam assumpsit, et personam. Quod ideo non sequitur, quia anima non est persona, quanto alii rei est unita personaliter, s-d quando per se est. Absoluta enim a corpore persona est, sicut Angelus. Illa autem anima nunquam fuit quae esset alii rei conjuncta; ideoque non, ea assumpta, persona assumpta est. Aliter quoque nitantur probare Verbum Dei assumpsisse personam, quia assumpsit aliquem hominem: assumpsit enim hominem Jesum Christum ergo aliquem hominem. Quod autem hominem Jesum Christum assumpsit, Augustinus in expositione Symboli (4) sal. anathematis tradit, dicens: «Si quis dixerit » atque crediderit, hominem Jesum Christum a Filio Dei » assumptum non fuisse, anathema sit. » Qui etiam in pluribus (5) Scripturae locis, iugisquod unit locutionibus: » Ille homo a Verbo Dei est assumptus: ille homo factus est Christus. » Et Propheta de homine Christo loquens Deo, ait (Psalm. 64, 3): «Beatus quem elegisti et assumpsisti. » Ex quibus consequi videtur quod aliquis homo assumptus sit a Verbo, et ita persona assumpta sit a persona. Sed quia hoc nefas dicere est aut sentire; praemissae locutiones eisque similes secundum hanc intelligentiam sane accipi debent, ut homo Christus, sive homo ille, sive quidam homo deitatur assumptus a Verbo, sive unio Verbo, non quia hominis persona sit assumpta vel unita Verbo; sed quia anima illa et caro illa assumpta sunt, et unita Verbo, in quibus subsistit Dei et hominis persona; ut ad hominis naturam, non ad personam respicias, cum assumptum vel unitam, vel quemdam vel aliquem in hujusmodi locutionibus Scripturae memorat. Quocirca cum quaeritur sine proposita auctoritate, an aliquis vel quidam homo sit assumptus a Verbo, vel unitus Verbo, sine distinctione intelligentiae, non est hic reddendus responsio, quoniam multiplex praemissa est quaestio; sed instantiam quaerentis ita determinat: Si de hominis persona quaeris, respondeo quod non; si de hominis natura, dico, Est.

(1) Nicolai omittit unita.

(2) Al. rationalis individuae.

(3) Al. deest anima.

(4) Ser. de Fide recta, ut inseribitur modo, et est serm. 5, fer. 3 in coena Domini (Ex edit. P. Nicolai).

(5) Quod subiungitur ut ex pluribus scripturae locis, intelligit de scriptis Augustini, qui sic loquitur passim, ut in lib. de praedest. sauct., cap. 13, nominatim (Ex edit. P. Nicolai).

assumens et assumptum habeant rationem naturae vel personae; et dividitur in tres partes: in prima movet quaestionem; in secunda determinat eam, ibi: *Haec inquisitio, sive quaerendi ratio, iuxta sacrarum auctoritatem testimonia, partim implicita atque perplexa, partim vero explicita est et aperta;*

in tertia movet quosdam dubitationes, ibi: *Sed quaeritur, utrum eadem divina natura debeat dici caro facta sicut dicitur Verbum factum caro.* Prima dividitur in duas: primo determinat quaestionem quantum ad id quod manifestat veritatem; secundo quantum ad id quod est magis dubium in quaestione, ibi: *De quarto vero quaestiois articulo scrupulosa etiam inter doctos quaestio est.* Et haec sicut dividitur in tres in prima ponit auctoritates ad utramque partem dubitationis; in secunda solvit, ibi: *Nos autem omnis mendacii et contradictionis notam a sacris paginis secludere cupientes, orthodoxis patribus. . . consentimus; in tertia solutionem per auctoritates Damasceni confirmat, ibi: Qui sensus ex verbis Iohannis Damasceni confirmatur.* Circa primum tria facit: primo inducit auctoritatem ad partem negativam, scilicet quod natura non assumpsit naturam; secundo ad partem affirmativam, ibi: *Cui videtur obviare quod Augustinus ait;* tertio ex auctoritatibus inductis colligit dubitationem, ibi: *Ex verbis autem Augustini. . . immo videtur, solum Verbum carnem factum.*

Sed quaeritur utrum eadem divina natura debeat dici caro facta sicut Verbum dicitur factum caro. Hic movet quosdam dubitationes circa praedictam determinationem: et primo quantum ad hoc quod dixit naturam divinam incarnatam; secundo quantum ad hoc quod dixit personam non esse assumptam, ibi: *Ideo vero non personam hominis assumpsit, quia caro illa et anima illa non erant unita in unam personam quam assumpsit.* Circa primum duo facit: primo quaerit, utrum divina natura possit dici caro facta; secundo utrum possit dici facta homo, ibi: *Si autem natura divina naturam hominis accepit, quare non dicitur facta homo?*

Ideo vero non personam hominis assumpsit etc. Hic movet dubitationes circa hoc quod dictum est personam hominis non esse assumptam; et circa hoc duo facit: primo assignat huius dicti causam; secundo objicit in contrarium, ibi: *Hic a quibusdam opponitur.* Et dividitur haec pars in duas objectiones, quas ponit; secunda incipit, ibi: *Aliter quoque videntur (1) probare, Verbum Dei assumpsisse personam.* Et utraque dividitur in objectionem et solutionem; prima solutio incipit ibi: *Quod ideo non sequitur, quia anima non est persona, quando aliter est unita personaliter;* secunda ibi: *Quia nefas est hoc dicere.*

QUAESTIO I.

Hic est triplex quaestio. Prima est de unione. Secunda de assumptio unionem. Tertia de assumpto.

Circa primum quaeruntur tria: 1.º quid sit unio; 2.º utrum unio sit facta in natura; 3.º utrum sit facta in persona.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum unio sit aliquid creatum.
(5 p., qu. 5, art. 7, 8, 9.)

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod unio non sit aliqua creatura. Unio enim est in eo quod per eam unum dicitur. Sed divina natura dicitur unita humanae. Ergo unio est in divina natura.

(1) Al. Aliter quoque intenditur.

tura. Sed nihil est in Deo creatum. Ergo unio non est aliquid creatum.

2. Praeterea, unio est relativum aequiparantiae. Sed huiusmodi relativa similiter se habent ad utrumque extremum. Ergo vel est in divina natura et humana; et sic id in quod prius: vel in neutra; et sic nusquam est, et ita non esset creatura.

3. Praeterea, nihil creatum dicitur de Deo nisi vel per causam, ut cum dicitur aliquid scire, quia facit nos scire; vel per assumptionem, ut cum dicitur homo; vel per similitudinem, ut cum dicitur leo vel agnus Dei. Sed cum dicitur divina natura unita humanae naturae, hoc non tantum per causam dicitur, quia sic Pater diceretur unicus, quia hanc facit unionem: nec per assumptionem; quia si assumpsit unionem, aliqua unio esset Dei ad unionem, et sic in infinitum: nec iterum per similitudinem, quia tunc unio non diceretur secundum veritatem rei, sed secundum metaphoram; et sic Deus homo diceretur metaphorice, sicut dicitur leo vel agnus. Ergo unio non est quid creatum.

Sed contra, omne quod est et non est creatum, est aeternum. Sed unio est, quia per eam secundum rem unitae sunt duae naturae in una persona, et non est ab aeterno, sed in tempore incipit. Ergo est creatum.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur, quod sit minima unio. Quia quanto unita magis distant, tanto est minor unio. Sed divina natura et humana quae dicuntur unita, maxime distant. Ergo unio est minima.

2. Praeterea, quanto major est compositio, tanto minor unio. Sed in Christo est maxima compositio: quia post compositionem quam natura facit in homine, quae est maxima inter omnes naturales compositiones, est ibi conjunctio Divinitatis et humanitatis. Ergo est ibi minima unio.

3. Praeterea, quod est omnibus modis unum, est magis unum quam quod est quodammodo unum, et quodammodo non. Sed quaedam sunt unita et in natura et in persona, sicut quatuor elementa in corpore humano. Cum igitur in Christo facta sit unio in persona, et non in natura, videtur quod ad minus multae uniones sint majores ista unione.

Sed contra est, quod dicit Bernardus in libro de Consideratione (3, cap. 8), quod inter omnes unitates arcem tenet unitas Trinitatis, et post ipsam est unitas dignativa quae est in Christo. Ergo videtur quod post unitatem divinae naturae ista sit maxima.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur quod unio non differat ab assumptione. Assumptio enim dicitur quasi ad se sumptio. Sed quidquid ad se sumitur, aliquo modo sumitur unitur. Ergo assumptio est idem quod unio.

2. Si dicitur, quod differunt, quia unius est unitum, sed assumens non est assumptum; contra. Unius est agens unionem. Sed non omne agens unionem est unitum, sicut patet de Patre et Spiritu sancto. Ergo illa differentia nulla est.

3. Si dicitur, quod assumptio praecedat unionem; contra. Ante primum non potest esse aliquod

prius. Sed in primo instanti suae conceptionis fuit unio in Christo. Ergo assumptio non praecedit unionem; et ita non videtur quod differant.

Sed contra, divina natura dicitur unita humanae naturae. Non autem dicitur assumpta. Ergo assumptio et unio differunt.

Solutio I. Respondeo dicendum, ad primam quaestionem, quod unio relatio quaedam est. Omnis autem relatio, secundum Philosophum (3 Metaph., text. 20), fundatur vel supra quantitatem, secundum quod reducitur ad genus quantitatis, aut supra actionem vel passionem. Unum autem reducitur ad genus quantitatis quasi principium quantitatis discretiae; et supra ipsam fundatur identitas, secundum quod est unum in substantia; aequalitas, secundum quod est unum in quantitate; similitudo, secundum quod est unum in qualitate. Unio autem est quaedam actio vel passio quae ex multis efficitur aliquo modo unum; et hanc actionem sequitur ista relatio quae est unio. Relationum autem tam harum quam illarum quaedam innascuntur ex motu utriusque; et tunc oportet quod illae relationes sint realiter in utroque extremorum, sicut paternitas, et huiusmodi: quaedam autem innascuntur ex motu unius sine immutatione alterius, quod accidit in his quorum unum dependet ad alterum, et non e converso, sicut scientia ad seipsum; et in talibus relatio est secundum rem in eo quod dependet ad alterum, in altero vero est secundum rationem tantum. Cum igitur in Incarnatione non sit aliqua mutatio facta in natura divina, sed in humana quae tracta est ad unitatem in persona divina, erit haec relatio, scilicet unio, secundum rem in natura humana, in divina autem secundum rationem tantum, secundum quod dicit Philosophus (in 3 Metaph.) quod aliqua sunt relativa, non quia ipsa referuntur, sed quia alia referuntur ad ipsa. Unde unio secundum rem creatura quaedam est.

Ad primum ergo dicendum, quod unio illa est in Deo secundum rationem tantum, et non secundum rem.

Ad secundum dicendum, quod unio est relatio aequiparantiae in rebus creatis, sed non in Creatore et creatura: quia non eodem modo se habent in unione: sicut etiam similitudo non ordinatur in Deo ad creaturam secundum aequiparantiam, sicut dicit Dionysius (3 cap. de div. Nomin.), quamvis in aliis sit relatio aequiparantiae.

Ad tertium dicendum, quod unio quae de Deo praedicatur non est neque creator neque creatura: quia prout in ipso est, non est aliquid secundum rem, sed secundum rationem tantum. Non tamen ratio falsa est, quia fundatur super relationem creaturae ad Creatorem: sicut etiam est de aliis relativis quae ex tempore de Deo dicuntur, ut Dominus et huiusmodi.

Solutio II. Ad secundam quaestionem dicendum, quod unio ista potest dupliciter considerari: vel quantum ad id in quo fit unio, vel quantum ad ea quae uniantur. Si primo modo; cum unio fiat in persona divina, quae est maxime unum et simplicissimum; sic est maxima unio post unionem essentiali in tribus personis: quamvis enim persona sit ita simplex et unum sicut essentia, tamen quaelibet trium personarum est idem re cum ipsa essentia, in qua uniantur; non autem utraque natura in Christo est idem re cum persona divina,

quamvis altera natura, scilicet divina, sit omnino idem re cum ipsa; et ita unio personarum in una essentia est major quam unio naturarum in una persona. Si secundo modo, sic non est maxima unio. Sed prima consideratio est unionis secundum se, quia secundum id quod unum est; haec autem est consideratio unionis, non (1) secundum unum quod unio. Et ideo dicendum, quod unio est maxima simpliciter, quamvis sit non maxima secundum quid.

Et per hoc patet responsio ad ea quae objiciuntur.

Solutio III. Ad tertiam quaestionem, dicendum, quod prima differentia assumptionis et unionis est quod assumptio est actio vel passio; unio autem est relatio tantum, quamvis unio etiam sit actio. Secunda differentia est quia assumptio dicitur per comparisonem ad terminum a quo separatur vel accipitur secundum quod uniendum est; sed unio dicitur per comparisonem ad terminum vel effectum conjunctionis, qui est esse unum. Et inde sumitur tertia differentia, quod unio est unitum: quia unitum significatur secundum quod jam factum est unum; assumptum autem secundum quod est in via ad hoc: et ideo assumens non est assumptum. Quarta differentia est, quia assumptio determinat id ad quod fit conjunctio, secundum quod dicitur assumptio, quasi ad se sumptio: unio autem non; et ideo quicumque facit conjunctionem, potest dici unire; non autem potest dici assumere, nisi sibi conjungat; unde Pater univit humanam naturam cum divina, non autem assumpsit. Quinta differentia est quod unio, quantum est de se, aequaliter respicit utrumque extremorum; assumptio autem non, immo requirit esse fixum et stans in uno, ad quod aliud trahitur; et inde est quod natura divina potest dici unita in persona humanae naturae, non autem potest dici assumpta.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis assumptio ordinetur ad unionem, non tamen includit in sua significatione terminum, qui est fieri unum, sicut includitur in significatione unionis.

Ad secundum dicendum, quod hoc quod dicitur, quod unio est unitum, intelligendum est de eo quod est unio sibi, et in se: Pater autem non univit sibi; nec divina natura univit in se, sed in persona, nec humana natura signatur ut unitum in persona, sed homo. Et ideo neque Pater est homo, neque divina natura est humana.

Ad tertium dicendum, quod quamvis in Christo assumptio non praecedat unionem tempore, praecedit tamen natura, et secundum modum intelligendi.

ARTICULUS II.

Utrum unio sit facta in natura.
(5 p., qu. 2, art. 1.)

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quod unio sit facta in natura. Quod enim constat ex duabus naturis, videtur habere unam naturam mediam inter illa, sicut mixtum quod constat ex quatuor elementis. Sed Christus constat ex duabus naturis, secundum Augustinum (in Enchir., cap. 33),

(1) In editione Nicolai omittitur non.

qui dicit, quod ex utraque substantia, scilicet divina et humana, est unus Dei et hominis Filius. Ergo videtur habere unam naturam ex utrisque compositam.

2. Praeterea, natura, secundum quod hic loquimur, est unumquodque informans specifica differentia, ut dicit Boetius in lib. de duabus naturis. Sed Philosophus dicit (8 Metaph., text. 10), quod semper una differentia addita mutat speciem, sicut in numeris quaelibet unitas addita facit novam speciem numeri. Ergo humana natura addita divinae facit novam naturam secundum speciem.

5. Si dicitur, quod non potest una natura constitui ex duabus, quia oportet utramque naturam servari in incarnatione; contra. Anima et corpus constituunt humanam naturam. Utrumque tamen, scilicet corpus et anima, intransmutatum permanent in sua natura. Ergo ex duabus naturis potest tertia constitui, utraque remanente salva.

4. Praeterea, proprietates sequitur naturam ejus cujus est proprietates. Sed proprietates divinae naturae dicuntur de illo homine: dicitur enim, quod ille homo creavit stellas; et e converso dicitur, quod Filius Dei est passus. Ergo videtur quod aliquid divinae naturae est in humana natura, et aliquid humanae sit in divina; et sic videtur esse facta quaedam conjunctio naturarum in unam naturam.

3. Praeterea, quando aliqua duo conjunguntur quorum unum multum superat alterum, hoc quod superatur transit in naturam superantis, sicut si gutta vini in mille amphoras projiciatur aquae. Sed natura divina in infinitum superat humanam. Ergo humana natura conjuncta divinae, tota convertitur in divinam.

6. Praeterea, hoc videtur per hoc quod caro Christi dicitur deificata a sanctis, sicut Damascenus narrat (lib. 5, cap. 11).

Sed contra. Filiatio requirit similitudinem in natura. Sed Christus dicitur Filius Dei Patris et Virginis matris. Ergo est similis in natura utriusque. Sed Virgo et Deus Pater non communicant in aliqua natura. Ergo oportet Christum ponere duarum naturarum.

Praeterea, per proprietates naturales in cognitionem naturae devenimus. Sed in Christo invenimus proprietates duarum naturarum, ut humanae et divinae. Ergo oportet Christum duarum naturarum ponere.

Solutio. Respondeo dicendum, quod ad hujus quaestionis evidentiam oportet scire, quid nomen naturae significet. Natura autem a nascendo nomen accipit; quae proprie dicitur generatio viventium ex similibus similia in specie producentium; unde secundum primam sui institutionem natura significat (1) generationem ipsam viventium, scilicet activitatem. Item translatum est nomen naturae ad significandum principium activum illius generationis: quia virtutes agentes ex actibus nominari consueverunt. Inde ulterius procedit nomen naturae ad significandum principium activum cujuslibet motus naturalis: et ulterius ad significandum etiam principium materiale cujuslibet generationis; et inde etiam ad significandum principium formale, quod est terminus generationis. Sed quia non solum generatio terminatur ad formam, sed ad substantiam

(1) *Al.* signat et infra signandum etc.

compositam; ideo translatum est ad significandum quamlibet substantiam, secundum quod dicit Philosophus in 3 Metaph. (text. 3), et ad significandum etiam quodlibet ens, sicut dicit Boetius (in lib. de duab. Nat.). Substantia autem, praeter significationes quibus forma vel materia dicitur substantia, dicitur duobus modis, secundum Philosophum 3 Metaph. (text. 13). Uno modo subjectum ipsum quod dicitur hoc aliquid, et de altero non praedicatur, ut hic homo, secundum quod substantia significatur nomine hypostasis; et secundum hanc significationem substantia dicitur natura secundum quod natura est quod agere vel pati potest, ut dicit Boetius in praedicto libro. Alio modo dicitur substantia quod quid erat esse, idest quidditas et essentia, quam significat definitio cujuslibet rei, prout significatur nomine *usiae*; et sic etiam substantia dicitur natura, secundum quod Boetius dicit, quod natura est unumquodque informans specifica differentia: quia ultima differentia est quae definitionem complet. Relictis ergo omnibus aliis significationibus naturae, secundum hanc tantum significationem quaeritur, utrum in Christo sit una natura vel plures. Si autem sit una tantum, vel altera earum tantum, vel composita ex utrisque. Si altera earum tantum, hoc erit dupliciter. Uno modo nulla adjunctione interveniente unius ad alteram; et sic si sit divina tantum, nihil novum (1) accidit in hoc quod Verbum caro factum est, et incarnatio nihil est. Si vero sit humana tantum, non differt Christus ab aliis hominibus, et perit incarnatio. Alio modo altera naturarum transeunte in alteram; quod non potest esse: quia quae non communicant in materia, non possunt in invicem transire; divina autem natura penitus est immaterialis, necdum ut communicet humanae in materia. Praeterea si divina natura transiret in humanam, tolleretur simplicitas et immutabilitas divinae naturae; si vero humana verteretur in divinam, tolleretur veritas passionis, et omnium quae corporaliter operatus est Christus. Si autem esset una natura composita ex duabus, hoc posset esse dupliciter. Uno modo quia tertia natura componeretur ex duabus naturis non manentibus, sicut ex quatuor elementis componitur mixtum; et secundum hoc poneretur divina natura passibilis et materialis, quia mixtum non est nisi eorum quae communicant in materia, et nata sunt agere et pati ad invicem; et tolleretur fides contentens Christum esse verum Deum et verum hominem. Alio modo quod componeretur ex duabus naturis manentibus: et hoc dupliciter. Uno modo secundum commensurationem vel continuationis vel contiguationis; et secundum hoc poneretur divina natura corporea: quia continuatio et contactus corporum est. Alio modo secundum informationem, sicut ex anima et corpore fit unum; et hoc etiam non potest esse: quia per modum istum non fit unum ex duobus actibus nec ex duabus potentis, sed ex actu et potentia, secundum Philosophum (2 de Anima, text. 2): divina autem natura et humana, utraque est ens actu. Praeterea divina natura non habet aliquid potentialitatis, nec potest esse actus veniens in compositionem alicujus, cum sit esse primum infinitum per se subsistens. Patet igitur quod quocumque modo ponatur una natura in Chi-

(1) *Al.* nomini.

sto, sequitur error: et ideo Eutyches, qui hoc posuit, ut haereticus condemnatus est.

Ad primum ergo dicendum, quod aliquid constat ex duabus naturis, non tamen ex duabus sicut mixtum ex elementis: quia et in talibus oportet quod sit media natura constituta ex duabus non manentibus. Christus autem constat ex duabus naturis ita quod in duabus naturis salvatis subsistit: est enim naturae divinae et humanae: et ideo ratio non sequitur.

Ad secundum dicendum, quod, si ut dicit Avicenna, differentia nominat totam naturam speciei; alias non praedicaretur de specie; sed non nominat ex toto, sed ex parte, scilicet formali principio: dicitur enim rationale habens rationem. Genus autem e converso nominat totum ex principio materiali. Unde differentia non addit differentiae per hoc, quod natura additur naturae, sed per hoc quod ulterius principium formale additur, sicut intellectivum supra sensitivum. Talis autem additio non est in Christo: non enim una natura additur alteri sicut formalis respectu illius, ut dictum est.

Ad tertium dicendum, quod anima et corpus secundum quod sunt partes hominis, proprie loquendo, non sunt duae naturae, prout in proposito de natura loquimur; sed utrumque est pars naturae, alterum sicut forma, alterum autem sicut materia; unde non est instantia.

Ad quartum dicendum, quod proprietates humanae naturae nunquam dicuntur de divina, nec e converso, nisi secundum quamdam participationem; sed dicuntur utraeque de habente naturam, vel humanam vel divinam, quae significatur hoc nomine *Deus*, et hoc nomine *homo*: idem enim est qui utrasque naturas habet.

Ad quintum dicendum, quod ratio ista procedit in illis quae communicant in materia, et agunt et patiuntur ad invicem: et ideo non est ad propositum.

Ad sextum dicendum, quod caro dicitur deificata, non quia sit facta ipsa Divinitas, sed quia facta est Dei caro, et etiam quia abundantius dona Divinitatis participat ex hoc quod est unita Divinitati, et quia est quasi instrumentum per quod divina virtus salutem nostram operatur: tangendo enim leprosum carne sanavit per Divinitatis virtutem, et moriendo carne mortem vicit per virtutem Divinitatis. Virtus autem agentis aliquo modo est in instrumento, quo mediante aliquid agit.

ARTICULUS III.

Utrum unio sit facta in persona, et si Christus est una persona. — (5 p., quaest. 2, art. 2.)

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quod in Christo non sit una tantum persona, et sic non sit unio facta in persona. Nulla enim natura invenitur sine illis quae per se consequuntur ad naturam illam. Sed personalitas per se consequitur naturam humanam, et similiter divinam. Ergo utraque natura tenet suam personalitatem.

2. Praeterea, natura humana est dignior in Christo quam in Petro. Sed personalitas ad dignitatem pertinet: unde in substantiis ignobilibus non invenitur persona. Ergo sicut humanitas Petri habet suam personalitatem, ita et humanitas Christi.

3. Praeterea, in persona non videtur aliquid esse nisi natura, et differentia suppositum naturae ab aliis suppositis. Sed naturae in Christo sunt diversae, et distinctivae diversa, quia per relationes aeternas distinguuntur a Patre et Spiritu sancto; per divisionem autem materiae et accidentium distinguuntur ab aliis hominibus. Ergo est ibi duplex personalitas.

4. Praeterea, major est convenientia in persona quam in genere vel specie: quia illa est in aliquo quod secundum rem unum est, hoc autem est secundum rationem unum. Sed propter maximam distantiam naturae divinae et humanae non potest esse earum convenientia in genere vel specie. Ergo multo minus possunt convenire in una persona.

5. Praeterea, Philosophus dicit in 3 Metaph. (text. 16), quod ad diversitatem in genere sequitur diversitas in specie, et ad hanc diversitas secundum numerum. Sed in Christo invenitur diversitas secundum speciem: quia sunt diversae naturae secundum illam acceptionem qua natura dicitur unumquodque informans specifica differentia. Ergo etiam secundum numerum differentia invenitur. Sed ubi est eadem persona, est idem secundum numerum. Ergo in Christo non est una persona.

6. Praeterea, non est minor affinitas naturae ad personam quam formae ad materiam. Sed secundum diversitatem formarum est diversitas materiae: quia proprius actus fit in propria materia. Ergo secundum diversitatem naturarum est etiam diversitas in persona; et sic idem quod prius.

Sed contra, ea quae secundum personam differunt et naturam, quod dicitur de uno, non dicitur de altero. Sed ea quae sunt Dei, in Scripturis attribuantur homini: Psalmus 86, 3: *Homo natus est in ea, et ipse fundavit eam Altissimus*; et quae sunt hominis, attribuantur Deo; 1 Corinth., 2, 8: *Nunquam Dominum gloriae crucifixissent*. Ergo Deus et homo conveniunt in persona.

Praeterea, quod attribuitur Filio et non Patri, convenit ei secundum id in quo a Patre distinguitur. Sed unio passive accepta convenit Filio, et non Patri. Ergo convenit ei secundum id in quo a Patre distinguitur. Sed hoc est in persona. Ergo unio facta est in persona.

Praeterea, ad hoc quod fiat redemptio humani generis, oportet quod sit agens satisfactionem unus Deus qui potest, et homo qui debet, ut patet ex dictis in 1 dist., quaest. 1, art. 2. Sed nullo modo duae personae possunt esse unum agens. Ergo si sunt duae personae, nondum facta est satisfactio; et ita adhuc sumus in servitute peccati, quod est contra sacram Scripturam novi Testamenti.

Solutio. Respondeo dicendum, quod Nestorius, qui ponit duas in Christo personas, ex hoc deceptus fuit, ut dicit Boetius (in lib. de duab. Nat.), quia credit idem esse personam et naturam; unde credit, cum sint duae naturae in Christo, quod sint duae personae: et ex eodem fonte processit error Eutychetis, qui cum audivit unam personam in Christo, aestimavit unam naturam: et ex eodem fonte contra Trinitatem processit error Arii et Sabellii. Sciendum est ergo, quod in quibusdam differunt natura et persona secundum rem, in quibusdam vero secundum rationem tantum. Natura enim, secundum quod hic loquimur, est quidditas rei quam signat sua definitio; persona autem est hoc aliquid quod subsistit in natura illa. In sim-

plicibus autem quae carent materia, ut dicit Avicenna, ipsum simplex est sua quidditas; quidditas vero compositi non est ipsum compositum: humanitas enim non est homo. Cujus ratio est, quia in significatione humanitatis, sive quidditatis, sive naturae, continentur tantum essentialia principia hominis, secundum quod homo est; non autem ea quae pertinent ad determinationem materiae, per quam natura individuatur, quae tantum continentur in significatione Socratis, quia per ea Socrates est hic, et divisus ab aliis: et ideo, quia humanitas non includit in sua significatione totum quod est in re subsistente in natura, cum sit quasi pars, non praedatur: et quia non subsistit nisi quod est compositum, et pars habetur a suo toto, ideo anima non subsistit, sed Socrates, et ipse est habens humanitatem. Homo autem significat utrumque, et essentialia, et individuantia, sed diversimode: quia significat essentialia determinate, individuantia vero indeterminate haec vel illa: et ideo homo, cum sit totum, potest praedicari de Socrate, et dicitur habens humanitatem; sed quia esse indistinctum est incompletum, quasi ens in potentia, ideo homo non subsistit, sed hic homo, cui convenit ratio personae. Est ergo ratio personae quod sit subsistens distinctum et omnia comprehendens quae in re sunt; natura autem essentialia tantum comprehendit. In simplicibus autem non differt re natura et persona: quia natura non recipitur in aliqua materia per quam individuatur, sed est per se subsistens: tamen in quantum considerantur essentialia rei, sic dicimus ibi naturam; in quantum autem invenitur ibi aliquid subsistens, sic dicimus ibi personam. Patet igitur quod ex quo de ratione personae est quod comprehendit omnia quae in re sunt, si aliquid est extra illud quod comprehendit persona, hoc non est unitum rei, nisi forte secundum similitudinem in genere vel in specie vel accidente: et ideo, ut Boetius dicit (in lib. de duab. Nat.), si non est una persona in Christo, nulla unio facta est Divinitatis et humanitatis, nisi secundum similitudinem gratiae; quod etiam Nestorius posuit: et hoc non est novum, nec Christo proprium; neque per eum redemptio fieri potuisset, nec ipse esset verus Deus, sed per participationem, sicut alii sancti. Unde simpliciter est concedendum, in Christo esse unam personam.

Ad primum ergo dicendum, quod humana natura in Christo non est sine personalitate, sed in persona una Verbi cum natura divina.

Ad secundum dicendum, quod ex hoc natura Christi maxime nobilis est quod est in persona divina.

Ad tertium dicendum, quod de ratione personae est quod comprehendat omnia essentialia, et proprietates individuantes simul conjunctorum; unde non sequitur quod si sint duae naturae et diversae proprietates, sint diversae personae. Si enim essent naturae cum suis proprietatibus seorsum positae, utrinque esset totalitas, quam requirit ratio personae, non est autem nisi una totalitas, quando conjunguntur; et ideo est una persona.

Ad quartum dicendum, quod ea quae differunt genere vel specie, differunt numero essentiali vel naturae; non autem oportet quod differant numero suppositi vel subjecti: quia ea quae secundum se considerata diversorum sunt generum vel specierum, in unum suppositum vel subjectum congre-

gari possunt; sicut caro et os ad constituendum corpus, et albedo et longitudo in eodem subiecto sunt; et similiter quamvis divina natura et humana differant plus quam specie vel genere, in unam tamen personam uniri possunt.

Ad quintum dicendum, quod, sicut dicit Boetius (lib. 5 in Porphyry, cap. de specie), species est totum esse individuorum, et etiam genus aliquo modo, ut dicit Avicenna, secundum quod indistincte significat totum: et quia natura humana non comprehendit totum esse Christi, ideo non habet in Christo naturam speciei; et ideo non sequitur quod in Christo sint diversae species. Vel dicendum, quod illud Philosophi est intelligendum quando naturae diversorum generum non conjunguntur: accidens enim et subjectum, quia conjunguntur (quamvis sint diversa genere), non faciunt numerum.

Ad sextum dicendum, quod forma adunatur materiae informando eam; et ideo oportet quod ad diversas formas diversae sint materiae dispositae; sed ad rationem personae requiritur tantum adunatio, quae potest esse etiam quantumcumque diversorum; et ideo non oportet quod diversae naturae habeant diversas personas.

QUAESTIO II.

Deinde quaeritur de assumente; et circa hoc quaeruntur tria: 1.º utrum assumere conveniat divinae personae; 2.º utrum natura; 3.º utrum naturae, remota persona.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum assumere conveniat divinae personae.
(5 p., qu. 5, art. 1.)

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur, quod personae non conveniat assumere. Sicut enim dictum est, persona significat aliquid completum et totum. Sed ultima completionem completo non potest fieri additio. Ergo persona non potest ad se aliquid assumere.

2. Praeterea, quod assumitur per participationem alicujus, aliquo modo communicat illud. Sed de ratione personae est omnimoda incommunicabilitas. Ergo non potest persona assumere ad se aliquid in participationem sui.

3. Praeterea, persona, in quantum supponitur naturae, habet aliquam similitudinem materiae, sicut natura habet similitudinem formae. Sed magis elongatur a perfectione materiae quam forma, quae est pars rei. Si ergo natura divina propter sui perfectionem non potest esse forma alicujus rei, multo minus persona divina poterit esse persona alicujus alterius naturae. Ergo non potest persona naturam assumere.

4. Praeterea, plus repugnat simplicitati diversitas naturae et personae, quam diversitas subjecti et accidentis: quia in substantiis simplicibus creatis non differt secundum Avicennam persona a natura secundum rem, quamvis in eis differat accidens a substantia. Sed persona divina Verbi non potest distingui propter suam simplicitatem proprietate quae non sit quod ipsa, nec potest esse subjectum alicujus accidentis. Ergo multo minus potest esse suppositum extraneae naturae.

Sed contra, Joan. 1, 14: *Verbum caro factum est*; id est homo factus est. Sed non nisi per assumptionem. Cum ergo Verbum sit nomen personale, oportet dicere quod persona assumat.

Praeterea, assumptio terminatur ad unionem. Unio autem in persona est, ut probatum est in solutione articuli praecedentis. Ergo persona assumens est; cum assumptio, ut dictum est, dicat terminum in quo fit unio.

Solutio. Respondeo dicendum, quod, sicut dictum est, persona requirit completionem. In conjunctione autem aliquorum aliquando ita est quod utrumque incompletum est, sicut patet in unione materiae et formae, quorum utrumque non habet esse completum, et in mixtione, quando utrumque mixtorum partim corrumpitur; unde in talibus haec completio quam requirit persona, neutri debetur, sed compositum. Aliquando autem unum praexistit in se completum, et aliud additur et completur per completionem ejus, sicut cibus qui adjungitur homini jam completo; unde completio personalis non debetur cibo, sed homini; et hoc proprie dicitur assumi quod sic in personalitatem alterius trahitur. Cum igitur divina natura et humana quae conjunguntur, non se habeant aequaliter ad perfectionem, sed divina natura completionem habeat personalem in quo differt a forma, et in ea incorrupta permanet, in quo differt ab his quae miscuntur; oportet, si debeat fieri conjunctio, quod humana natura trahatur ad divinam personam virtute divina: alias essent duae personae, et nulla conjunctio. Et ita concedendum est, quod persona assumit.

Ad primum ergo dicendum, quod persona non recipit additionem distinctionum ipsam, et completum in esse personae, secundum quae completa esse dicitur; sed aliorum quae personalitatem non causant, non est inconveniens ut additionem recipiat: sicut Socrates recipit additionem scientiae, nutrimenti, et hujusmodi; et tamen haec non inducunt ipsum. Ita etiam natura humana quae additur divinae personae, non causat personalitatem in ipsa, sed ad personalitatem ejus praexistentem trahitur.

Ad secundum dicendum, quod triplex incommunicabilitas est de ratione personae: scilicet partis, secundum quod est completum; et universalis, secundum quod est subsistens; et assumptibilis secundum quod id quod assumitur transit in personalitatem alterius et non habet personalitatem propriam. Non est autem contra rationem personae incommunicabilitas assumentis.

Ad tertium dicendum, quod persona divina non supponitur humanae naturae quasi sub ea posita, sicut materia sub forma; sed quasi subsistens in ea, in quantum habet eam sibi unitam; unde non habet similitudinem materiae.

Ad quartum dicendum, quod subjectum subiecti accidenti, quod divinae personae convenire non potest, cum non habeat aliquid potentialitatis; sed non dicitur supponi humanae naturae, quasi ei subiectur, ut dictum est.

ARTICULUS II.

Utrum assumere conveniat naturae.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur, quod

naturae non conveniat assumere. Quod enim convenit naturae divinae, commune est tribus personis. Sed assumere non convenit Patri et Spiritui sancto. Ergo nec divinae naturae.

2. Praeterea, actus personales non dicuntur de natura, sicut generare, ut dictum est, 3 dist. 1 libri. Sed assumere proprie convenit personae. Ergo natura non assumit.

3. Praeterea, Verbum, secundum hoc quod carnem assumpsit, dicitur caro factum. Sed natura divina non dicitur caro facta. Ergo natura divina non assumpsit.

4. Praeterea, ratione assumptionis fit communicatio idiomatum, ut dicit Damascenus. Sed ea quae sunt naturae humanae, non dicuntur de divina: non enim dicitur passa vel mortua. Ergo ejus non est assumere.

5. Praeterea, assumere est ad se sumere. Sed divina natura non trahit naturam humanam ad se, quia non est unio facta in natura divina. Ergo divina natura non potest dici assumere.

Sed contra sunt auctoritates quae jacent in littera.

Praeterea, in Christo quidquid est unum, potest dici assumens vel assumptum. Sed divina natura est unita humanae. Ergo, cum non sit assumpta, debet dici assumens.

Solutio. Respondeo dicendum, quod assumere dicitur tripliciter. Uno modo communiter pro sumere, et sic tota Trinitas assumptis humanam naturam Filio. Secundo dicitur proprie quasi ad se: sumere ut sibi quocumque modo uniat; et hoc modo natura divina in persona Filii assumpsit humanam naturam. Tertio dicitur propriissime, quasi ad se, et in se sumere; et sic convenit tantum personae, in qua facta est unio.

Ad primum ergo dicendum, quod hoc verum est de his quae conveniunt naturae secundum se, et non ratione personae hujus vel illius, sicut assumere.

Ad secundum dicendum, quod assumere tertio modo dicitur, est proprium personae, et sic non convenit naturae.

Ad tertium dicendum, quod natura divina assumit humanam, et unitur ei: non tamen in nomine naturae importatur suppositum, sicut in hoc nomine *Deus vel Verbum*; et ideo dicitur *Deus vel Verbum*, caro, id est homo, factum, non per transmutationem naturae, sed per unionem in supposito; non autem potest dici de natura divina.

Ad quartum dicendum, quod communicatio idiomatum fit ratione unionis in supposito: et quia suppositum non importatur nomine naturae, sicut hoc nomine *Deus vel Filius*; ideo non potest dici natura passa, sicut *Deus passus*: dicitur tamen natura incarnata: quia per hoc non importatur aliqua proprietates humanae naturae, sed sola unio ad ipsam.

Ad quintum dicendum, quod natura divina sumit humanam ad se, id est ut sibi uniat; non tamen ut in se unio fiat.

ARTICULUS III.

Utrum conveniat naturae, remotis personis.
(5 p., qu. 5, art. 3.)

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur, quod natura, circumscriptis personis, assumere non possit.

Natura enim sine suppositis est in nuda contemplatione (1) tantum. Sed quod est tantum in contemplatione, non habet esse; et quod non est, non agit. Ergo natura sine personis assumere non posset.

2. Praeterea, secundum Philosophum (in proemio Metaph.) actiones sunt individuorum siue suppositorum. Sed assumere est actio quaedam. Cum igitur supposita divinae naturae sint ipsae personae, videtur quod natura sine personis assumere non possit.

3. Praeterea, Filius ex hoc quod assumit dicitur mitti. Sed si non essent personae distinctae, non remaneret ratio missionis: quia mittitur qui ab alio est, secundum Augustinum (4 de Trinit. cap. 50). Ergo sine personis distinctis non posset esse assumptio.

4. Praeterea, assumptio oportet quod terminetur ad aliquam unionem. Sed circumscriptis personis non remaneret in quo fieret unio: quia in natura non potest fieri. Ergo natura non potest sine personis assumere.

Sed contra, Angelus, Luc. 1, probavit Incarnationem per Dei omnipotentiam: quia non est impossibile apud Deum omne verbum. Sed circumscriptis personis, adhuc in essentia remaneret omnipotentia. Ergo adhuc in essentia poterat fieri assumptio.

Praeterea, Damascenus dicit (in principio tertii libri), quod propter philanthropiam, id est amorem hominum, Filius Dei naturam accepit. Sed circumscriptis personis adhuc conveniret Deo suam creaturam diligere. Ergo adhuc poterit esse assumptio.

Solutio. Respondeo dicendum, quod circumscriptio personae a natura divina potest dupliciter intelligi. Uno modo quod circumscribitur omnis ratio personalitatis; et sic ipsa natura neque erit subsistens in se, neque erit in aliquo subsistente; et sic non habebit esse in re, sed in intellectu; et sic non conveniet ei neque assumere, neque aliquid agere. Alio modo potest intelligi quod circumscribantur personae distinctae quas fides ponit. Eis autem circumscriptis adhuc remaneret divina natura subsistens, sicut Deum intelligunt qui non habent fidem Trinitatis, sine hoc quod intelligant ibi Patrem vel Filium vel Spiritum sanctum; unde adhuc remanebit ibi personalitas aliqua; et secundum hoc quaestio procedit de circumscriptio personarum distinctarum, quas fides supponit; et hoc modo dicendum, quod circumscriptis personis, adhuc divinae naturae conveniet assumere.

Ad primum ergo, secundum et quartum patet solutio: quia procedunt secundum primum intellectum.

Ad tertium dicendum, quod missio non est de necessitate incarnationis simpliciter, sed de necessitate incarnationis Filii; unde supra, distinct. 1, Magister dicit, quod Pater potuit incarnari, qui tamen non potest mitti.

QUAESTIO III.

Deinde quaeritur de assumpto; et circa hoc quaeruntur tria: 1.º utrum natura humana sit assumpta; 2.º utrum anima sit persona; 3.º utrum persona hominis sit assumpta.

(1) *Al.* nuda in contemplatione. Forte et nuda, est in contemplatione tantum.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum humana natura sit assumpta.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur, quod humana natura non sit assumpta. Quia, secundum Boetium (in lib. de duab. Natur.), natura, prout hic loquimur de ea, est unumquodque informans specifica differentia. Sed differentia specifica est naturam nudam significans: non enim significat eam ut in aliquo. Cum ergo secundum Damascenum (lib. 5 de fid. Orth., cap. 11), non assumpsit Deus naturam quae in nuda est contemplatione (1), videtur quod non assumpsit naturam.

2. Praeterea, quod assumitur, oportet praexistere. Sed humana natura non praexistit unioni: quia simul fuit caro, et Dei Verbi caro. Ergo natura non assumitur.

3. Praeterea, natura est idem quod essentia. Sed non potest dici, quod essentiam assumpsit: quia essentia dicitur ab essendo; esse autem personae est, quam non assum psit. Ergo nec naturam assumpsit.

4. Praeterea, natura humana est ipsa humanitas. Sed humanitas non potest esse sine homine. Cum igitur id quod assumptum est, non fuerit homo, ut dicitur in littera, videtur quod nec humanitas, et ita nec humana natura.

5. Praeterea, assumptio terminatur ad unionem. Sed humana natura non est unita: quia unicus est unum; natura autem humana non est Filius Dei. Ergo natura humana non est assumpta.

Sed contra, Augustinus (Fulgentius) in lib. de fide ad Petrum (cap. 17): *Deus humanam naturam in unitatem personae accepit.*

Praeterea, Deus per assumptionem fit homo. Sed non est homo in quo non sit humana natura. Ergo Deus humanam naturam assumpsit.

Praeterea, Philip. 2, 7: *Formam servi accipiens, idest naturam.*

Solutio. Respondeo dicendum, quod quicumque constituitur Incarnationem, ponit humanam naturam assumptam; et quamvis secundum omnes modos quibus dicitur natura superius posita, possit dici natura assumpta, non oportet discurrere per singula, cum naturam omnes intelligant, qui dicunt naturam humanam assumptam, secundum quod natura significat quidditatem.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut genus est quaedam intentio quam intellectus ponit circa formam intellectam; ita etiam differentia, et omnia quae significant secundas intentiones. Tamen huic intentioni intellectae respondet natura quaedam quae est in particularibus; quamvis secundum quod est in particularibus, non habeat rationem generis vel speciei. Secundum hoc dico, quod Boetius non intendit dicere, quod differentia secundum quod accidit ei intentio differentiae, sit natura, sed quantum ad id quod est in re ipsa, scilicet quidditas rei quam differentia complet.

Ad secundum dicendum, quod quamvis non praexistat tempore, praexistit tamen secundum modum intelligendi; et hoc sufficit.

Ad tertium dicendum, quod essentia non habet se ad esse sicut consequens ipsum, sed sicut id per quod est esse, sicut et natura; unde similiter

(1) *Al.* nuda est in contemplatione. Forte naturam nudam quae est in contemplatione.

concedo quod assumpsit essentiam sicut assumpsit naturam, quamvis non assumpsit suppositum.

Ad quartum dicendum, quod quamvis humanitas non sit sine homine, tamen est prius naturaliter quam homo, quia per eam dicitur aliquis esse homo; unde est eadem ratio sicut de essentia.

Ad quintum dicendum, quod quamvis natura humana non sit unita, idest facta unum simpliciter, cum divina; est tamen ei unita in aliquo, id est in persona.

ARTICULUS II.

Utrum anima separata sit persona.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quod anima separata sit persona. Persona enim, secundum Boetium (loc. cit.), est rationalis naturae individua substantia. Sed hoc convenit animae separatae. Ergo est persona.

2. Praeterea, propter quod unumquodque tale, et illud magis. Sed homo dicitur persona propter animam: unde quae caret anima, non dicitur persona. Ergo anima separata est persona.

3. Praeterea, conceditur quod anima rationalis est hoc aliquid. Sed hoc aliquid in natura rationali est persona. Ergo anima separata est persona.

4. Praeterea, angelus et anima separata non videntur differre nisi per hoc quod anima est unibilis. Sed unibilitas non impedit rationem personae. Ergo cum Angelus sit persona, etiam anima separata erit persona. Probatio mediae. Id quod potest fieri per divinam virtutem, non immutat aliquid de ratione rei; sicut quod Deus possit assumere aliquem hominem, ut Petrum, non auferit Petro rationem personalitatis. Sed anima separata non potest uniri corpori nisi per resurrectionem, quae non erit naturalis, sed per divinam virtutem tantum. Ergo anima propter unibilitatem rationem personae non amittit.

5. Praeterea, sola unibilitas quae aliquid potest uniri nobiliori, tollit rationem personae; alias Verbum non haberet ab aeterno rationem personae. Sed unibilitas quae est in anima separata, non est respectu alicujus dignioris, immo minus nobilis. Ergo propter hoc non perdit rationem personae.

Sed contra, nulla forma est persona. Sed anima est forma. Ergo non est persona.

Praeterea, persona habet rationem completi et totius. Sed anima est pars. Ergo anima non habet rationem personae.

Solutio. Respondeo dicendum, quod de unione animae ad corpus apud antiquos duplex fuit opinio.

Una quod anima unitur corpori sicut ens completum enti completo, ut esset in corpore sicut nauta in navi; unde, sicut dicit Gregorius Nysenus (lib. de homine, cap. 1), Plato posuit quod homo non est aliquid constitutum ex corpore et anima, sed est anima corpore induta; et secundum hoc tota personalitas hominis consisteret in anima, adeo quod anima separata posset dici homo vere, ut dicit Hugo de S. Victore (lib. 2 de Sacram., part. 2, cap. 11); et secundum hanc opinionem esset verum quod Magister dicit, quod anima est persona quando est separata. Sed haec opinio non potest stare: quia si corpus animae accidentaliter adveniret: unde hoc nomen homo, de ejus intellectu est animat et corpus, non significaret unum.

S. Th. Opera omnia. V. 7.

per se, sed per accedens; et ita non esset in genere substantiae.

Alia est opinio Aristotelis (2 de Anima, cap. 11) quam omnes moderni sequuntur, quod anima unitur corpori sicut forma materiae: unde anima est pars humanae naturae, et non natura quaedam per se; et quia ratio partis contrariatur rationi personae, ut dictum est, ideo anima separata non potest dici persona: quia quamvis separata non sit pars actu, tamen habet naturam ut sit pars.

Ad primum ergo dicendum, quod anima separata, proprie loquendo, non est substantia alicujus naturae, sed est pars naturae.

Ad secundum dicendum, quod non tantum ab anima habet homo quod sit persona, sed ex ea et corpore; cum ex utrisque subsistat.

Ad tertium dicendum, quod anima rationalis dicitur hoc aliquid per modum quod esse subsistens est hoc aliquid, etiam si habeat naturam partem; sed ad rationem personae exigitur ulterius quod sit totum et completum.

Ad quartum dicendum, quod quamvis unio animae separatae ad carnem non possit fieri nisi per virtutem supernaturalem, tamen in ea est naturalis aptitudo ad hoc: et quod non potest unio compleri per virtutem naturalem, est ex defectu corporis, non ex defectu animae.

Ad quintum dicendum, quod quamvis anima sit dignior corpore, tamen unitur ei ut pars totius hominis, quod quodammodo est dignius anima, in quantum est completius.

ARTICULUS III.

Utrum persona sit assumpta.

(5 p., quaest. 4, art. 2.)

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quod persona hominis sit assumpta. Damascenus enim dicit (lib. 5 de Fide, cap. 11), quod Deus assumpsit humanam naturam in atomo, idest in individuo. Sed humana natura in individuo, est natura in persona. Ergo assumpsit naturam in persona.

2. Praeterea, Christus non est similis matri nisi in hoc quod accipit a matre. Sed est similis matri quantum ad personam: unde dicit Cassianus (in lib. contra Nestorium), quod Christus propter personarum diversitatem reddidit utrique parenti similitudinem, scilicet patri et matri. Ergo assumpsit personam.

3. Praeterea, ponatur quod Christus deponat hoc quod assumpsit: constat quod Jesus erit quidam homo, et persona. Sed ex separatione nihil acquisitum est ei quod prius non haberet; nec habuit aliquid ex parte humanitatis nisi assumptum. Ergo assumpsit personam.

4. Praeterea, non consumitur nisi quod est. Sed dicit Innocentius quartus (1) in Decretali, quod persona consumpsit personam. Ergo natura humana habuit personalitatem propriam. Sed non ante assumptionem, quia non fuit ante. Ergo in ipsa assumptione habuit personalitatem propriam: ergo persona fuit assumpta.

(1) *Nicolai:* Innocentius III, in quadam Decretali. In notis vero: Ut etiam refertur 5 p., quaest. 4, art. 2, et hic in codicibus mss.: non sicut prius in impressis, Innocentius IV, etsi nec indicatur locus alterutrius Decretalis, nec ulla ejusmodi occurrit.

Sed contra, Augustinus (Fulgentius, lib. de Fid. ad Petrum, cap. 17) dicit, quod Verbum non accepit personam hominis, sed naturam.

Praeterea, quod assumitur, aliquo modo unitur. Sed persona non unitur personae: quia sic essent duae personae, quod esse non potest, ut supra dictum est, quaest. 1, art. 3: vel una composita ex duabus, quod etiam est impossibile, cum persona pars esse non possit. Ergo persona non est assumpta.

Solutio. Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est, quaest. 1, art. 1, quaestione 3, assumens non est assumptum: unde si persona Dei assumpsisset personam hominis, persona Dei non esset persona hominis; et sic essent duae personae, quod est haereticum: unde non conceditur quod persona sit assumpta: et etiam quod assumitur, trahitur ad aliquid completum, ipsum incompletum existens, ut patet ex praedictis: et hoc est contra rationem personae, quae maximam completionem importat.

Ad primum ergo dicendum, quod humana natura non praexistit ante unionem; sed postquam unita est, fuit in atomo, vel persona Verbi.

Ad secundum dicendum, quod hoc quod dicitur: *Propter personarum diversitatem*, non est referendum ad Christum, sed ad parentes; quia diversae sunt personae patris et matris eius.

Ad tertium dicendum, quod separatio dat utriusque partium totalitatem, et in continuis dat etiam utriusque esse in actu: unde supposito quod hominem deponeret, subsisteret homo ille per se in natura rationali, et ex hoc ipso acciperet rationem personae.

Ad quartum dicendum, quod consumere dicitur proprie destruere quod exiit; et secundum hoc persona consumpsisset personam, si persona Verbi assumpsisset hominem primo existentem. Sed improprie dicitur etiam consumi quod impeditur ne fiat. Et quia persona divina, quae assumpsit humanam naturam impedit quod natura humana habeat propriam personalitatem, ideo dicitur consumpsisse personam, quamvis improprie: unde non est ex hoc extendendum.

Expositio textus.

Ne Divinitas (inquit) Christi, aliena est a natura Patris, nec humanitas a natura matris. Contra. Christus communicat cum Patre in una natura numero, cum matre vero non. Ergo non est recta similitudo. — Dicendum, quod non oportet quod

sit similitudo quantum ad omniam, sed sufficit quod sit quantum ad aliquod.

Cum (inquit) de Christo audis, quia in forma Dei erat, oportet agnoscere frmissimeque tenere, in illo formae nomine naturalem plenitudinem debere intelligi. Sciendum, quod natura divina dicitur forma, non quod sit actus alicujus naturae, sed quia non habet partem sui naturam (1), nec aliquid potentialitatis in ipsa est. Natura vero humana dicitur forma, non quia comprehendit principia tantum formalia (comprehendit enim et formam et materiam), sed per modum quo quidditas compositi dicitur forma totius.

Solum Verbum carnem Trinitas fecit. Pars ponitur hic pro toto, quia caro pro homine: et ponit infirmiore, de qua minus videtur, ut totam naturam nostram videatur assumpsisse, et etiam defectus humane naturae quod dicitur.

Omnem et perfectam naturam Divinitatis. Contra. *Omnis signum distributivum est.* Sed natura divina est indivisa. — Dicendum, quod *omnis* ponitur pro toto, secundum quod totum dicitur cui nihil deest, et non ex parte illa quo totum comparatur ad partes, quia natura divina non habet partes.

Idcirco non sic dicitur divina natura esse homo, sicut Dei Filius. Contra. De quocumque praedicatur Filius Dei, praedicitur homo. Sed natura divina est Filius Dei. Ergo est homo. — Dicendum, quod differentia est inter nomina substantiva et adjectiva. Substantiva enim significant non tantum formam, sed etiam suppositum formae, unde possunt praedicari ratione utriusque; et quando praedicantur ratione suppositi, dicitur praedicatio per identitatem; quando autem ratione formae, dicitur per denominationem, sive informationem: et haec est magis propria praedicatio, quia termini in praedicatione tenentur formaliter. Adjectiva autem tantum significant formam; et ideo non possunt praedicari, nisi per informationem: unde haec est falsa: *Essentia est generans*; quamvis haec sit vera: *Essentia est Patris*. Cum igitur dicitur, *Filius Dei est homo*, est praedicatio per informationem et identitatem; cum vero dicitur: *Essentia divina est homo*, est praedicatio per identitatem, quia est idem secundum rem cum supposito hominis; non autem per informationem, quia natura divina non significatur ut suppositum subsistens in humana natura. Et ideo dicitur Magister, quod non est una vera sicut alia; sed nec tamen dicit eam simpliciter esse falsam.

(1) Forte materiam.

DISTINCTIO VI.

De intelligentia harum locutionum, scilicet Deus factus est homo, Deus est homo: an his locutionibus dicatur Deus factus esse aliquid, vel non.

Ex praemis autem emergit questio plurimum continentis utilitatis, sed nimium difficultatis atque perplexitatis. Cum enim constet ex praedictis, et aliis pluribus testimoniis, omnesque catholici unanimiter fateantur, Deum esse factum hominem et Jesum Christum Deum verum esse, et verum hominem; quaeritur an his locutionibus: a Deus factus est homo Filius Dei factus est filius hominis; Deus est homo et homo est Deus; dicitur Deus factus esse aliquid, vel esse aliquid;

vel aliquid dicitur esse Deus; et an ita conveniat dici: a Homo factus est Deus; et Filius hominis factus est Filius Dei, sicut et converso dicitur: et si ex his locutionibus non dicitur Deus factus esse aliquid vel esse aliquid; quae sit intelligentia harum locutionum et similium. In hujus profunditatis resolutione et scrupulosa quaestione expositione plurimum differre inventiuntur sapientes.

Quorundam sententiam refert.

Alii enim dicunt, in ipsa Verbi incarnatione hominem quemdam ex anima rationali et humana carne constitutum,

ex quibus duobus omnis verus homo constituitur; et ille homo coepit esse Deus (non quidem natura Dei, sed persona Verbi) et Deus coepit esse homo. Concedunt etiam, hominem illum assumptum a Verbo, et unitum Verbo; et tamen esse Verbum. Et ea ratione tradunt dictum esse, Deum factum hominem, vel esse hominem: quia Deus factus est, id est coepit esse quaedam substantia ex anima rationali et humana carne subsistens: et illa substantia facta est, id est coepit esse Deus: non tamen demigratio naturae in naturam; sed utriusque naturae servata proprietate factum est ut Deus esset illa substantia, et illa substantia esset Deus: unde vere dicitur: Deus factus est homo, et homo factus est Deus, et Deus est homo (1), et homo Deus, et Filius Dei Filius hominis, et e converso. Cumque dicant illum hominem ex anima rationali et humana carne subsistere, non tamen fatentur ex duabus naturis esse compositum, divina scilicet et humana; nec illius partes esse duas naturas, sed animam tantum et carnem.

Auctoritates ponuntur, quibus suam muniant sententiam.

Et ne de suo sensu tantum loqui putentur, hanc sententiam pluribus muniant testimoniis. Ait enim Augustinus in lib. 15 de Trin. (cap. 19): « Cum lego (2), Verbum caro factum est, in Verbo intelligo Dei Filium verum, in carne agnosco verum Filium hominis, et utrumque simul in una persona Dei et hominis ineffabili (3) gratiae largitate conjunctum. » Item in Endric. (cap. 58): « Christus Jesus, Deus de Deo est; homo autem natus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine: utraque substantia, divina scilicet et humana, Filius est utriusque Dei Patris omnipotentis, de quo procedit Spiritus sanctus: utrumque unus; sed aliud propter Verbum, et aliud propter hominem: nec duo filii Dei et homo; sed unus Dei Filius: Deus sine initio, homo a certo initio. » Item in eodem (lib., cap. 55): « Quid natura humana in Christo homine meruit, ut in unitatem personae unici Filii Dei singulariter assumpta esset? Quae bona opera praesertim, quibus mereretur iste homo fieri una persona cum Deo? Numquid antea fuit homo, et hoc ei singulare beneficium praestitum est, ut singulariter promereretur Deum? Numpe ex quo homo esse coepit, non aliud coepit esse homo quam Dei Filius, et hic unus, et propterea Dei Verbum, quod illo suscepto caro factum est, aliunde Deus (4) ut quemadmodum una persona est quilibet homo; anima scilicet rationalis et caro; ita sit Christus una persona, Verbum et homo. » Idem super Joan. (cap. 18): « Agnoscamus geminam substantiam Christi, divinam scilicet quae aequalis est Patri, et humanam, quae minor est Patre. Utrumque autem simul non duo, sed unus est Christus, ne sit quaternitas, non trinitas Deus: ac per hoc Christus est Deus, anima rationalis et caro. » Idem quoque in lib. de praedestinatione sanctorum (cap. 13): « Ille homo, ut a Verbo Patri coaeterno in unitatem personae assumptus Filius Dei unigenitus esset, unde hoc meruit? Quod ejus hominem praecessit, ut ad hanc ineffabilem excellentiam perveniret? Faciente ac suscipiente Deo Verbo, ipse homo ex quo esse coepit. » Item (ibid.): « Homo quicumque sit factus sit Christianus, sicut gratia homo ille ab initio factus est Christus. » Idem in lib. 15 de Trin. (cap. 17): « Gratia Dei nobis in homine Christo commendatur: quia nec ipse ut tanta unitate Deo Verbo (3) conjunctus, una cum illo persona Filius Dei fieret, ullis est praecedentibus meritis assecutus; sed ex quo homo esse coepit, ex illo est et Deus: unde dictum est (Joan. 1, 4): Verbum caro factum est. » Hilarius quoque in lib. 10 de Trin. (post med.): « Christum non ambigimus esse Deum Verbum; neque rursum filium hominis ex anima et corpore constituisse ignoramus. » His aliisque auctoritatibus utuntur qui hominem quemdam ex anima rationali et humana carne constitutum quemdam esse filium hominis, non naturam, sola enim gratia habuit ille homo, non merito vel natura, ut esset Deus sive Filius Dei: ut haberet omnem scientiam et potestatem quam habet Verbum, cum quo est una persona. Nec tantum in superioribus legitur, quod homo ille sit una persona cum Verbo, et sit ipsum Verbum, sed etiam quod anima rationalis et caro eadem persona sit, et Christus sit, et Deus.

- (1) Al. additur Deus.
- (2) Al. cum legitur.
- (3) Al. unam personam, Deum et hominem, ineffabili etc.
- (4) Al. quia est ab illo suscepta caro, facta est utique Deus.
- (5) Al. vero.

Aliorum sententia.

Sunt autem et alii qui istis in parte consentiunt, sed dicunt hominem illum non ex anima rationali et carne tantum, sed ex humana et divina natura, id est ex tribus substantiis (1) Divinitate, carne, et anima constare; et hunc Jesum Christum fatentur, et unam personam tantum esse, ante incarnationem solummodo simplicem, sed in incarnatione factam compositam ex Divinitate et humanitate; nec est ideo alia persona quam prius; sed prius cum esset Dei tantum persona, in incarnatione facta est etiam hominis persona: non autem ut essent duae personae, sed ut una et eadem esset persona Dei et hominis. Persona ergo quae prius erat simplex, et in una tantum natura existens, in duabus et ex duabus subsistit naturis; et persona quae tantum erat Deus, facta est etiam verus homo suu sistentem, non tantum ex anima et carne, sed etiam ex Divinitate; nec tamen persona illa debet dici persona, quamvis dicitur facta persona hominis. Facta est igitur illa persona (ut quousdam placet), quidam subsistens ex anima et carne; sed non est facta persona, vel substantia vel natura; et inquantum est illud subsistens, composita est; inquantum autem Verbum est, simplex est.

Auctoritates etiam ponit quae hanc probant sententiam.

De hoc Augustinus in lib. Sententiarum Prosperti (2) ait: « Modis omnibus approbare contendimus, sacrificium Ecclesiae a duobus constare, ac duobus confici, visibili elementorum specie, et invisibili Domini nostri Jesu Christi carne, et sanguine; sacramenta, et re sacramenti, id est corpore Christi sicut Christi persona constat et conficitur ex Deo et homine; cum ipse Christus verus sit Deus et verus homo: quia omnis res, illarum rerum naturam et veritatem in se continet ex quibus conficitur. » De hoc eodem Joannes Damascenus ait (lib. 5 de fide Orth., cap. 3 post princ.): « In Domino nostro Jesu Christo duas quidem naturas cognoscimus, unam autem hypostasim ex utrisque compositam. » (Et cap. 7): « Incarnatus est igitur Christus, ex Virgine assumens primitias nostrae massae, ut ipsa existeret in carne hypostasim quae Dei Verbi hypostasim (3), et composita sita fuerit quae prius simplex erat Verbi hypostasim, composita vero ex duabus perfectis naturis, Divinitate et humanitate; et ferat ipsa divinae Dei Verbi illationis characteristicum et determinatum idioma, secundum quod divisa est a Patre et Spiritu sancto; et carnis characteristica et determinativa idioma, secundum quae differt a matre et reliquis hominibus. » Item (cap. 5): « Unam hypostasim Filii Dei confitemur in duabus naturis perfecte se habentibus, Deitatis et humanitatis, et incarnatam eandem hypostasim; et has duas naturas custodiri et remanere in Christo post unionem: non scorum et secundum partes ponentes singulam, sed unitas invicem in unam compositam hypostasim. Substantiale enim inquitur unum unionem, scilicet veram, et non secundum phantasiam. » Substantialem autem, non duabus naturis perficientibus alteram, scilicet unam compositam naturam; sed unitas invicem in unam hypostasim compositam Filii Dei, et manere eandem substantialem differentiam determinamus. » Quod creabile mansit creabile, et quod increabile, increabile, et mortale, mortale, et immortale, immortalis, et circumscriptibile, circumscriptibile, et increm-scriptibile, in circumscriptibile; et hoc quidem refugit miraculis, illud subiectae injuriis (4). » De hoc etiam Augustinus (in lib. de Trin. (3) 1, cap. 7), ait: « Quemadmodum secundum Deitatem una est et Patris Filique natura; ita etiam iuxta humanitatem eadem est matris et filii natura. Ex utraque autem substantia, et divinitatis et humanitatis, unus atque idem est Deus, Dei et hominis Filius, Jesus

- (1) Al. subsistentis.
- (2) Sic etiam refertur in Decret. de consecrat., dist. 9, cap. Hoc est; sed inter Sententias Prosperti quas ex Augustino collegi, nihil tale licet in sent. 52 dicit: Sic est veritas Christus, verum Verbum Dei, Deus aequalis Patri, vere caro, verus homo. Quae autem hic notatur, habet Lanfrancus, ex quo et Ivo citat, ut et Algerus, qui ex Prosperti sententia refert, sicut et hic (Ex edit. P. Nicolai).
- (3) Al. additur facta.
- (4) Al. omittitur illud subiectae injuriis.
- (5) Vel potius serm. 1 de Trin. qui est sermo 195 de tempore, non lib. 1 de Trin., ubi expresse non habetur, sed implicite tantum ex cap. 7 et 8 colligi potest (Ex edit. P. Nicolai).